

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Олена Кулинич,

*Заступник директора з навчально-методичної роботи
державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне
училище», Україна
<https://orcid.org/0000-0002-8050-9223>*

Анотація. Виклики воєнного часу, як і стрімкий розвиток можливостей штучного інтелекту, стимулюють пошуки нових напрямків та засобів розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної освіти. Комплексне бачення розв'язання цієї проблеми передбачає застосування сучасних підходів до вимірювання рівня цифрового розвитку кожного окремого педагогічного працівника, закладу освіти в цілому. Дослідження досвіду впливу індивідуальних та колективних форм роботи, участі у масових курсах підвищення кваліфікації, дозволяє обрати елементи, які формують сучасну систему методичного забезпечення розвитку цифрової компетентності педагогів, стійку до впливу негативних явищ, спричинених збройною агресією.

Ключові слова: цифрова компетентність, рівень цифрового розвитку, штучний інтелект (ШІ).

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCE TEACHING EMPLOYEES OF VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF WARTIME

Olena Kulnych,

*Deputy director for educational and methodological work of the state educational
institution "Zaporizhke Higher Vocational School", Ukraine*

Abstract. The challenges of wartime, as well as the rapid development of the capabilities of artificial intelligence, stimulate the search for new directions and means of developing the digital competence of pedagogical workers of vocational education institutions. A comprehensive vision of solving this problem involves the application of modern approaches to measuring the level of digital development of each individual pedagogical worker, educational institution as a whole. The study of the experience of the influence of individual and collective forms of work, participation in mass training courses, allows to choose the elements that form a modern system of methodical support for the development of digital competence of teachers, resistant to the influence of negative phenomena caused by armed aggression.

Keywords: digital competence, level of digital development, artificial intelligence (AI).

Заклади професійної освіти України вже тривалий час позбавлені можливості забезпечувати освітній процес у звичному, традиційному форматі. Якщо проблемам впливу карантинних обмежень, спричинених COVID-19, пошуку шляхів подолання наслідків епідемії на систему освіти були присвячені дослідження вчених і практиків практично всього світу, то питання забезпечення функціонування закладів освіти України в умовах постійних загроз життю учасників освітнього процесу, травматичного психологічного пресингу, міграційних процесів, потреби у тривалому перебуванні у

сховищах, руйнації або втрати через окупацію об'єктів матеріально-технічної бази, скорочення фінансування - це ноша, покладена на плечі адміністрації та педагогічного колективу кожного такого закладу. Явні та приховані щоденні виклики воєнного часу змушують шукати нестандартні рішення, скорочувати часові рамки між ідеєю, задумом та впровадженням й оцінкою ефективності. Фактично кожен освітянський колектив, зокрема і закладу професійної освіти в сучасних умовах – це колектив одночасно дослідників і практиків, злагоджена робота яких забезпечує спроможність надавати якісні освітні послуги, дозволяє знаходити адекватні рішення для безпрецедентних викликів.

Безумовно, заклади професійної освіти України вже мали достатній досвід налагодження дистанційної співпраці, опанували та адаптували схеми організації освітнього процесу із застосуванням технологій змішаного, дистанційного навчання. Але виклики воєнного часу на тлі стрімкого розвитку можливостей штучного інтелекту (ШІ), стимулюють пошуки нових напрямків та засобів розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Перед кожним педагогічним працівником, методичною службою закладів професійної освіти постає питання пошуку межі доцільності, балансу між збільшенням цифрових засобів навчання та технічною і компетентнісною спроможністю їх ефективного застосування та використання.

Зрозуміло, що заклад професійної освіти повинен мати чітку, керовану систему та стратегію цифрового розвитку. Для розбудови такої системи на сьогодні існує ефективний інструмент, що дозволяє не лише зібрати та узагальнити потрібну інформацію, а й поглянути на ці результати в динаміці. Починаючи з січня 2021 року, ДНЗ «Запорізьке ВПУ» щорічно проходить опитування SELFIE на відповідній європейській платформі. Станом на зараз, методична служба може оперувати аналітичними результатами вже чотирьох таких опитувань (рис 1), порівнювати бачення адміністрації, педагогів та учнів на проблеми цифрового розвитку закладу. Зазначимо, що найбільш продуктивним та показовим є порівняння результатів опитування до, та після активної фази збройної агресії.



Рис. 1. Зображення цифрових інтерактивних відзнак, що засвідчують участь ДНЗ «Запорізьке ВПУ» в опитуваннях SELFIE

Безумовною базовою складовою такої системи є напрямок розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників. Заступниця міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан зокрема зазначає, що «в нашій країні досі недосконала система сертифікації, моніторингу та збору статистичних даних щодо цифрових навичок як на рівні закладів освіти, так і на рівні держави. Невідомі рівні володіння цифровими компетентностями ані школярів, ані випускників, ані студентів, ані вчителів, ані лікарів, ані держслужбовців, ані представників інших галузей економіки. Все це гальмує процеси переходу України на новий етап розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства...» (Іонан, 2021).

Застосування сучасних підходів до вимірювання рівня цифрового розвитку кожного окремого педагогічного працівника, дозволяє подолати негативні впливи воєнного часу, визначити вектори напрямів розвитку їх цифрової компетентності, зробити ці траєкторії індивідуальними.

Станом на зараз, переважна більшість викладачів та майстрів виробничого навчання ДНЗ «Запорізьке ВПУ» пройшли опитування «Цифрограм для вчителів» (таблиця 1).

Таблиця 1.

Результати педагогів ДНЗ «Запорізьке ВПУ» за підсумками наданих сертифікатів «Цифрограм для вчителів»

Кількість педагогічних працівників		Базовий A1	Базовий A2	Середній B1	Середній B2	Високий C1	Високий C2
загальна	пройшли Цифрограм для вчителів						
36	33	0	2	4	11	15	1

Якщо Цифрограм для вчителів базується на принципах «Концептуально-референтної Рамки цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників» та дозволяє здійснити оцінку досягнутого рівня цифрової компетентності, то для самооцінювання інструментарій значно більший. Станом на зараз, існує більше двох десятків сервісів для самооцінювання рівня цифрової компетентності, що використовують Європейські рамки цифрової компетентності. Зазначимо, що у 2022 році Європейською комісією рекомендовано до широкого застосування нову версію DigComp 2.2 - системи цифрових компетентностей для громадян.

Для педагогічних працівників ДНЗ «Запорізьке ВПУ» методичною службою рекомендовано використовувати чотири сервіси для самооцінювання або комбінованого визначення рівня цифрової компетентності (рис. 2), представлені на сторінці «Цифрова трансформація освіти» цифрового ресурсу «Методичний кабінет ДНЗ «Запорізьке ВПУ» (Методичний кабінет ДНЗ «Запорізьке ВПУ»)

Практикою діяльності ДНЗ «Запорізьке ВПУ» доведено, що саме методичний супровід, є найбільш ефективною формою роботи в напрямку забезпечення розвитку цифрової компетентності педагогів в цих складних умовах. Принципи, закладені в формат взаємодії «методичний супровід», дозволяють дуже швидко забезпечувати бажаний результат: принцип поєднання індивідуальних і групових форм методичної роботи, коли послідовна серія тематичних методичних інтенсивів (тренінги, практикуми, майстерки провідних педагогів) чергувались з індивідуальними формами надання конкретної

методичної допомоги (консультації, практична корекція тощо); принцип стимулювання творчого зростання педагогів, безперервності та наступності, інші.

Платформи для самооцінювання рівня цифрової компетентності:



- <https://education.ec.europa.eu/selfie-family/educators-go-digital>
- <https://mydigiskills.eu/ua/index.php>
- <https://digital-competence.eu/>
- <https://digital-skills-jobs.europa.eu/digitalskills/screen/home>

Рис. 2. Зображення рекомендованих педагогічним працівникам ДНЗ «Запорізьке ВПУ» сервісів для самооцінювання рівня цифрової компетентності

Безумовно не можна применшувати вплив масових курсів підвищення кваліфікації, які стимулюють розвиток цифрової компетентності педагогів. Наприклад цікавим є досвід участі колективу ДНЗ «Запорізьке ВПУ» у програмі «Google Digital Tools for Education/ Цифрові інструменти Google для освіти» (рис. 3).

Google for Education Participating School

Сертифікат досягнення

Державний навчальний заклад "Запорізьке вище професійне училище"

заклад освіти, педагогічний колектив якого успішно завершив навчання за програмою "Google Digital Tools for Education/ Цифрові інструменти Google для освіти" з показником понад 50% від загальної кількості працівників, отримує спеціальний статус "Заклад освіти - учасник програми Google for Education"

Дата	Номер
14.12.2022	UA-DGTfE-12-22-00308

Рис. 3 Відзнака «учасник програми Google for Education» ДНЗ «Запорізьке ВПУ»

Вже зазначався вплив європейських інституцій на визначення рівня цифрової компетентності педпрацівника. Не менш яскравим та вражаючим є досвід участі ДНЗ

«Запорізьке ВПУ» в заходах масового характеру, які розгортаються в рамках The Digital Education Action Plan (2021-2027) - оновленої політичної ініціативи Європейського Союзу (ЄС), яка визначає спільне бачення високоякісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти в Європі та спрямована на підтримку адаптації систем освіти та навчання держав-членів до епохи цифрових технологій.

Зазначимо участь ДНЗ «Запорізьке ВПУ» у ALL DIGITAL Weeks. Захід, проведений в рамках компанії у 2023 році був присвячений проблемі можливості використання штучного інтелекту в педагогічній практиці, в роботі з учнями з особливими освітніми потребами (рис.4).



Рис. 4 Сертифікат учасника ALL DIGITAL Weeks 2023 року

На потребу розвивати цифрову компетентність педагогів і здобувачів освіти, перспективність використання інструментів штучного інтелекту в педагогічній практиці у воєнний та повоєнний час звертають увагу науковці Інституту професійної освіти НАПН України: «Інструменти штучного інтелекту також можуть допомогти педагогам краще зрозуміти здобувачів освіти і підвищити ефективність виконання завдань» (Пригодій, 2023). Практичні поради щодо розбудови цифрового середовища, забезпечення методичного супроводу різних моделей цифровізації закладу професійної освіти, запропоновані науковцями, дозволяють обрати оптимальну траєкторію руху.

Для методичної служби, педагогічних працівників закладів професійної освіти важливо мати уявлення про світові та загальноєвропейську тенденції цифровізації освітньої галузі. Так, задля опанування практичними прийомами застосування штучного інтелекту в оцінюванні, окремі педагогічні працівники училища пройшли курс «Assessment in the Age of AI» (Оцінка в епоху ШІ) від Академії ЄС – онлайн-центру ЄС, що містить високоякісні освітні ресурси та цінні ідеї, створені безпосередньо установами ЄС, для осіб, чия робота пов'язана зі відповідною сферою діяльності (Академія ЄС).

Застосування передових ідей та порад вітчизняних науковців, використання європейського досвіду цифровізації освіти, безумовно забезпечать інноваційний поштовх для подальшого розвитку як цифрової компетентності педагогічних працівників, так і цифрової трансформації закладу професійної освіти у цілому.

Список посилань

Іонан, В. (2021). *Цифрограм 2.0. Цифрова грамотність українців у режимі реального*. Інтерфакс-Україна. <https://bit.ly/3uE5yIX> .

Цифрова трансформація освіти. Методичний кабінет ДНЗ «Запорізьке ВПУ». <https://metodkabinetdnzzvpu.blogspot.com/p/selfie.html> .

Пригодій, М. А., Гуржій, А. М., Гуменний, О. Д., Голуб, І. І., Пригалінська, Т. Г., & Волошин, А. М. (2023). *Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час: навчально-методичний посібник*. ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/738690/1/Navch-metod_posybn_LEN.R.pdf

Академія ЄС: сайт онлайн-центру. <https://academy.europa.eu> .